

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวโน้มนโยบาย การดำเนินนโยบาย เนื้อหาความสัมพันธ์ที่เกิดจากนโยบายด้านการเมืองและความมั่นคงต่อสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ถึงวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2006 รวมถึงศึกษาและวิเคราะห์ผลที่กระทบต่อความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ โดยใช้หลักโลกาภิวัตน์นโยบายศาสตร์ (Global Policy Science) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ทฤษฎีและกระบวนการในการกำหนดนโยบายและใช้ทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพัน (Linkage Politics) ช่วยเสริมในการอธิบายการเกี่ยวกันของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการของนโยบาย โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร การวิเคราะห์เชิงบรรยายและเชิงเสนอแนะ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ทุตติภูมิ และที่สำคัญที่สุด คือ การสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการของนโยบาย ทำให้ได้วิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในกระบวนการกำหนดนโยบาย คือ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรองนายกรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานด้านการทหารและความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง โดยในช่วงดังกล่าวรัฐบาลไทยเลือกดำเนินนโยบายที่จะคงสถานะพันธมิตรทางด้านความมั่นคงกับสหรัฐอเมริกาไว้ เพราะประเทศไทยเป็นพันธมิตรทางทหารกับสหรัฐอเมริกามาช้านาน อีกทั้งสหรัฐอเมริกายังเป็นคู่ค้าสำคัญของไทยและมีผลประโยชน์ในทางต่างตอบแทนซึ่งกันและกันหลายประการ สำหรับยุทธศาสตร์ในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลคือ ให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายใต้ขอบเขตผลประโยชน์แห่งชาติของไทย อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากศึกษาเนื้อหาความสัมพันธ์แล้ว พบว่า ในทางปฏิบัตินั้น การดำเนินนโยบายของไทยไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ แต่เป็นการดำเนินนโยบายที่ขาดความแนชัดและความต่อเนื่อง ส่งผลให้นโยบายมีลักษณะตอบสนองต่อการเรียกร้องของสหรัฐอเมริกาเมื่อมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นกรณี ๆ ไปมากกว่า ปัจจัยที่ทำให้ไทยเป็นเช่นนี้เพราะรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ให้ความสำคัญกับเรื่องภายในประเทศโดยเฉพาะเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลมากกว่าเรื่องภายนอกประเทศ ดังนั้น การดำเนินการใด ๆ จึงคำนึงถึงปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับเสถียรภาพ ของรัฐบาลเป็นหลัก

สำหรับผลจากการดำเนินนโยบายนั้น แม้รัฐบาลไทยจะยังได้ชื่อว่าเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา แต่ผลจากการดำเนินนโยบายในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเทศไทยมากเท่าที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับพันธมิตรที่แนบแน่นในภูมิภาคเดียวกัน อีกทั้งรัฐบาลไทยก็ได้ในสิ่งที่ไม่ต่างจากประเทศอื่นที่ไม่ได้เป็นพันธมิตรด้วยซ้ำ สำหรับผลที่กระทบต่อความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ การได้รับสถานะชาติพันธมิตรนอกกลุ่มนาโต้ การได้เริ่มจัดทำกรเจรจา การค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกา การยืนยันจากผู้นำของสหรัฐอเมริกาว่าปัญหาภาคใต้ เป็นเรื่องภายในของไทย และการให้ความช่วยเหลือกรณีธรณีพิบัติสึนามิ (Tsunami) รวมถึงความร่วมมือด้านอื่น ๆ ส่วนผลกระทบเชิงลบอันเป็นผลจากการมีนโยบายที่ไม่ต่อเนื่องและไม่แน่ชัด คือ การที่สหรัฐอเมริกาไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครไทยดำรงตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติ และคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ความเคลือบแคลงในเจตนาที่แท้จริงของฝ่ายไทยต่อพัฒนาการด้านการเมืองในพม่าเพราะผู้นำรัฐบาลไทย มีผลประโยชน์ร่วมกับรัฐบาลทหารพม่าอยู่ด้วย นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายที่บางครั้งให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกามากเกินไปส่งผลให้เสถียรภาพของรัฐบาลสั่นคลอนเพราะประชาชนไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายบางประการโดยเฉพาะการทำให้ประเทศไทยเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยก่อการร้าย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในวิทยานิพนธ์นี้ คือ ในการกำหนดนโยบายควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ บนพื้นฐานความเป็นจริงก่อนที่จะกำหนดจุดยืนให้แน่นอนเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ และต้องเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของตัวแสดงอื่น ๆ โดยเฉพาะควรสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นอ่อนไหวด้วย